

הנושא: (על פי מסכת חגעה, י"ד; ע"ב) "נאה דורש ונאה מקיים"

על פי מילון אבן שושן, משמעות אָמְרָה זו היא אומר ועושה, מבטיח ומקיים. על פי הביאור המילוני, חז"ל מדגישים את הקשר בין דיבור למעשה. **דון ברעיון** זה: הסבר אותו, **ציין** את הקשיים הכרוכים במימושו, **והבע** את דעתך עליו. **בסס** את דבריך על דוגמאות מתחומים שונים.

"הפתרון": החיבור נכתב ע"י אחת מתלמידותי / **עמר בר**

"הפער בין דיבור למעשה – הוא הפער שבין אכזבה לנחת-רוח"

פיסקת-פתיחה:

"וירדה אש מן השמים וסיבבה כל האילנות שבשדה...עמד רבן יוחנן בן זכאי ונשקו על ראשו ואמר: ברוך ה' אלהי ישראל שנתן בן לאברהם אבינו, שידע להבין ולחקור ולדרוש במעשה מרכבה. יש נאה דורש ואין נאה מקיים, נאה מקיים ואין נאה דורש, **אתה נאה דורש ונאה מקיים**. אשריך אברהם אבינו שאלעזר בן ערך יצא מחלצידך..." (תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יד/ב) **"נאה דורש ונאה מקיים"** זו אָמְרָה של חז"ל המדברת על הדדיות שאמורה להיות בין דרישות האדם מסביבתו לבין הדרישות שלו מעצמו. נהוג גם להשתמש בה כביקורת על אדם שאינו מְשַׁמֵּר הדדיות זו. ניתן גם לראות משמעות אָמְרָה זאת כקשר בין דיבור למעשה, כלומר, מבטיח ומקיים, אומר ועושה. וכן, ניתן להשתמש גם בצורת השלילה, באופן הבא: "נאה דורש ואין נאה מקיים" (מבטיח ולא מקיים).

יש הרואים באָמְרָה זו של חז"ל את הא"ב המוסרי. הרי אדם התובע מאחרים ואינו מְמַמֵּש בעצמו את אותם הדברים אשר תבע, אינו יכול לתבוע את אותם דברים מאחרים. למשל: ביהדות, הרב מטיף לצניעות והסתפקות במועט ואף חי כך בעצמו. החשיבות למימוש האמרה בדרך הנ"ל היא גבוהה ואילולא התממשה, מימוש מצוות היהדות היו מוטלות בספק. שכן, אילולא היה הרב חי בצורה זאת, מה הסיבה הייתה לאנשים להישמע להטפותיו? הרב הוא סמל, דוגמא לאיך **"צדיק"** אמור לנהוג. אם מודל החיקוי אינו פועל לפי הדרך בה מטיף לפעול, מדוע אנשים הרואים בו מודל חיקויים, לא ינהגו כמוהו ולא ישמעו אף הם להטפותיו?

דוגמא נוספת ניתן לראות בתחום הפוליטיקה: כשבוחרים שר חדש, מצפים כי אותו השר יתגלה כנאה דורש ונאה מקיים. הרי זאת לא חוכמה להגיד דברים יפים ולא לקיימם ושר שמבטיח הרים וגבעות ולא מקיים דבר ממה שאמר, יערער את אמון הבוחרים בו. לדוגמא ניקח את אהוד ברק, רה"מ לשעבר, שהבטיח רבות בבחירות 1999 אך עמד במועט מאוד משהבטיח. הוא לא עמד בהבטחתו להשיג שלום, וגם ביטחון התושבים ירד בצורה חדה מאז אוקטובר 2000. להגנתו יאמר שהשקיע מאמצים רבים להשגת שלום בן ישראל לעם הפלסטיני אך באוקטובר 2000 פרצה אינתיפאדה חדשה, שבה נהרגו עשרות יהודים, מאות ערבים, ועוד אלפים נפצעו, הרסה זאת.

בנוסף, ההתחייבות במצע מפלגת העבודה תחת כותרת "זכויות המיעוטים" לפעול למען שוויון זכויות של כל אזרחי המדינה, ללא הבדל דת, גזע ומין, כפי שנכתב בהכרזת העצמאות, נחלה כישלון. ברק לא עמד בהתחייבות זאת והאירוע שייזכר אולי יותר מכל מכהונתו הוא הריגתם של 12 ערבים ישראלים וישראלי אחד בכביש החוף. במהומות שפרצו באוקטובר 2000. היד הקשה שהפעילה הממשלה נגד המפגינים הערבים הביאה למשבר אמון חריף בין יהודים לערבים במדינה, וערביי ישראל אף קראו להחרמת מערכת הבחירות הנוכחית.

במדינה דמוקרטית האמון והתמיכה בשלטון זה דבר חשוב ואם הבוחרים מתאכזבים מהשלטון שקם, הם יכולים להפיל אותו. מדינה ללא שלטון תתקשה להתקיים, הרי מה נעשה ללא ראש ממשלה? ולעומת זאת, זה קל לטעון שמי שמבטיח נאה הוא חייב לקיים הבטחותיו. כי מילה זאת מילה, להבטיח או לא לקיים כלל. אך העניין אינו פשוט כל כך לרוב וקיום הבטחות אינו דבר של מה בכך.

דוגמא לקשיים לקיים הבטחות ניתן לראות במלחמת לבנון השנייה שהתרחשה באוגוסט האחרון ובהבטחותיה של מדינת ישראל לנצח במלחמת לבנון השנייה. אי הצלחתה של מדינת ישראל לעמוד בסטנדרטיים הנדרשים ושורת המחדלים הארוכה מחייבים כי ההנהגה בזמן המלחמה ובתקופה שקדמה לה, תשלמנה את המחיר הפוליטי, אך הם משמיטים את העובדה שהמחדלים נבעו, ברובם, מקונספציות שגויות. יתר על כן, שהסטנדרטים של צה"ל הם מהגבוהים בעולם במישורים רבים עד שקשה לעמוד בהם. המציאות שהתפוצצה בפנים.

דוגמא נוספת לקושי ניתן גם לראות בחיי היום יום, בדברים הקטנים המטרידים את רובנו כמו לעמוד בהבטחה שהבטיח אדם לרעהו. למשל, הורה המבטיח לבנו שיקנה לו דבר מה שהבן חשק בו זמן רב. באותה העת בה הובטח הדבר האמין האב שיוכל לעמוד בהבטחתו לבנו, ברם מבחן המציאות הראה אחרת כאשר פוטר האב מעבודתו ולא יכל להרשות לעצמו מבחינה כלכלית, לרכוש את הדבר אותו הבטיח. הסוגיה הזאת מעלה אותנו בפני השאלה: האם הבן צריך לוותר לאביו על ההבטחה מתוך הבנה למצבו או שעליו להתעקש כי "נאה דורש ונאה מקיים" כפי שחונך על ידי הוריו, כולל אביו, ולדרוש שיקיים את הבטחתו בכל מחיר. והאם על האב לקיים את הבטחתו אף על פי שאינו יכול?

בנוסף, ככל שהזמן משתנה גם אנחנו משתנים. צרכינו ורצונותינו משתנים ולא נותרים כשם היו. אדם שהבטיח בחתונתו לשמור אמונים לאשתו באש ובמים, לאהוב ולהישאר יחד לנצח, באמת יכול להתחייב לכך? ואם נישואיהם עולים על גל גדול ששובר אותם לרסיסים וגירושין עומדים על הפרק? באותה העת שנישא לאשתו, אהב אותה והאמין שיהיו מאושרים לנצח ולמרות זאת הזמן הראה כי אין הדבר כך, כשהוא גילה צדדים נוספים והמריבות לא פסקו. השאלה של לעזוב ולהפר את ההבטחה של להיות איתה לנצח העולה על הפרק, מסתבכת אף יותר במיוחד כשמעורבים ילדים בעסק, או במשפחה קתולית בה גירושים אינם אופציה כלל. האושר עומד מול עמידה בהבטחה והאם צריך להמשיך לעמוד בה ללא תנאי?

לבסוף אומר, בחיבור זה הצגתי את הפן של "מבטיח ומקיים" באמרת חז"ל "נאה דורש ונאה מקיים" ואת החשיבות שבמימוש הבטחות מול הקשיים הכרוכים בלקיימן. דעתי היא שברוב המקרים חשוב לעמוד במילותייך והבטחותייך ולקיימם, כי בסופו של דבר מילה זו מילה אך לא בכל מחיר. החיים בלתי צפויים ומה שהיה נכון לאתמול אינו תמיד נכון גם למחר... וגם אנחנו משתנים עם הזמן. יש לעמוד בהבטחות בגלל החשיבות שלהן, אך אם המצב אינו מאפשר זאת זה לגיטימי להגיד "מצטער, אני לא יכול". חשוב כשמבטיחים לקחת את האופציה שאולי לא נוכל לעמוד בהבטחה ושהכול בעירבון מוגבל, ואם ידוע לנו על מצב שכזה, מומלץ להגיד זאת מאשר להבטיח ולא לקיים.